

Ο Βαγγέλης Ραπτόπουλος γράφει για την ερωτική σχέση δύο γυναικών, λέει τα πράγματα με το όνομά τους και, αντί για ηδονοβλεπτική διάθεση, προκαλεί αισθητική συγκίνηση

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΘΑΝΑΣΗΣ ΝΙΑΡΧΟΣ

Σε ποιο βαθμό θα μπορούσε να θεωρηθεί τολμηρό στις μέρες μας ένας δόκιμος πεζογράφος, όπως ο Βαγγέλης Ραπτόπουλος, που δεν του είναι άγνωστη η έννοια της πρόκλησης – συχνά με την πιο ουσιαστική της έννοια –, να γράφει για την ερωτική σχέση δύο γυναικών; Και μάλιστα αρκετά συχνά με έναν τρόπο που η ωμάτητα των περιγραφών να σε κάνει να σκέφτεσαι πως ο Ραπτόπουλος κλέβει το μάτι στον αναγνώστη ώστε ακόμη και ένα καθαρόαιμο πορνό αφήγημα να αδυνατούσε να τον διεγείρει με «ανατριχιαστικότερες» λεπτομέρειες από αυτές που διαβάζουμε στα «Λεσβία»;

Αν τελικά η «Λεσβία» διασώζεται σαν ένα αμιγές συναρπαστικό μυθιστόρημα, όπως κάθε γνήσιο μυθιστόρημα οποιαδήποτε κι αν είναι η ιστορία που διεξέρ-

χεται, οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι πρωίτες του, οι συμφοιτήτριες Βιβή και Μελίνα, δεν συμπεριφέρονται σαν να έχουν κάποια στάμπα στο μέτωπο ή ότι αποτελούν εξαίρεση σε σχέση με το πλήθος των συμφοιτητριών τους ή με όποιους άλλους συμβαίνει να έρχονται ή να μην έρχονται σε επαφή. Μπορεί να λογαριάζονται ως «διαφορετικές», τα προβλήματα όμως που έχουν να λύσουν οι ίδιες είναι σε σχέση με τους εαυτούς τους, δεν είναι σε σχέση με το περιβάλλον τους – όπως άλλωστε συμβαίνει και σε κάθε «φυσιολογικό» μίξιμο δύο ανθρώπων. Από οποιαδήποτε απόσταση και αν τις φωτογραφίζει ο Ραπτόπουλος, η Βιβή και η Μελίνα είναι αναγνωρίσιμες σαν δυο υπάρξεις αντίστοιχες, σχεδόν πανομοιότυπες, με όσες συμβαίνει να συγχρωτίζομαστε καθημερινά, στους δρόμους, στις καφετέριες, στους κινηματογράφους, στο μετρό.

Η «Λολίτα» του Ναμπόκοφ

Το στοιχείο αυτό συν το ότι ο Ραπτόπουλος φαίνεται να πιστεύει πως μόνο η

Οι πρωίτες του βιβλίου μπορεί να λογαριάζονται ως «διαφορετικές», τα προβλήματα όμως που έχουν να λύσουν είναι σε σχέση με τους εαυτούς τους και όχι με το περιβάλλον τους

λογοτεχνία μπορεί να λέει τα πράγματα με το όνομά τους και, αντί για ηδονοβλεπτική διάθεση να προκαλείται αισθητική συγκίνηση, φέρνουν τη «Λεσβία» σε ένα, αν όχι ισοδύναμο, πάντως συγγενικό επίπεδο, για παράδειγμα, με τη «Λολίτα» του Ναμπόκοφ. Μια επιπέδου απόδειξη της γνήσιας λογοτεχνικής υφής της «Λεσβία» είναι ο τρόπος που μετέρχεται ο Ραπτόπουλος απομακρυσμένες από μας σήμερα ημερομηνίες. Έτσι ώστε αντί να χρησιμοποιούνται ως σημεία αναφοράς για γεγονότα – ευκόλως με τον τρόπο αυτό προσεγγίσιμα για τον καθένα – μεγάλης πολιτικής, κοινωνικής ή καλλιτεχνικής σημασίας, για παράδειγμα η 21η Νοεμβρίου και η 13η Νοεμβρίου του 1990 ή η 31η Ιανουαρίου του 1991, να συνδέονται – σαν να πρόκειται για κάτι κοσμολογικό – η πρώτη με έναν ερωτικό της Μελίνας, η δεύτερη με την είσοδο του επίδοξου βιαστή της, του Σωτήρη Παπαϊωάννου, σε νευροψυχιατρική κλινική και η τρί-

τη έγινε στην άλλη άκρη της πόλης ή της χώρας ή στην άλλη άκρη του πλάκαου συστήματος – όπως ακριβώς θα μπορούσε να συμβεί σε κάθε γυναίκα για έναν αντίστοιχο άνδρα ή σε έναν άνδρα για μια αντίστοιχη γυναίκα. Για την κατάσταση του ομόφυλου με τον ετερόφυλο έρωτα στη «Λεσβία», χωρίς μάλιστα καμιά αποδεικτική πρόθεση – πράγμα που αν συνέβαινε θα είχαμε ένα μυθιστόρημα που θα ερωτοτροπούσε με το δικό μου –, θα ακούσε η συνειδηση των δυο γυναικών όπως πραγματοποιείται στο υποδομάτιο της βιβής, σε απόσταση αναπνοής από την αυλή ενός δημοτικού σχολείου, με τα γέλια, τους αλαλαγμούς και τα τραχαλάτα των παιδιών.

Σαν να ορίζεται, με όσα συμβαίνουν μέσα στο υποδομάτιο και στην αυλή του δημοτικού σχολείου, ένας χρόνος που κάνει κάθε διάκριση – για παράδειγμα, ομόφυλος και ετερόφυλος έρωτας – να ακούγεται σαν προίον μιας νοσηρής φαντασίας, ενώ επιπέδου ολοκληρώνει – ο χρόνος – την ανθρώπινη περιπέτεια σε όλες της τις εκδοχές, από τις πιο αθώες ως τις πιο ακλόιστες, που θα μπορούσε να περιλάβει, μεταβάλλοντας σε ανεπίτρεπτα κάθε κρίση ηθικής προίος.

Εκφραστική ευχέρεια

Σε συνδυασμό με τα πάγια γνωρίσματα του Βαγγέλη Ραπτόπουλου, τον ταχύ αφηγηματικό ρυθμό και την εκφραστική ευχέρεια, μια έννοια που πείει να εσωτερικοποιηθεί, έγκαιρα και πριν σχεδόν ολοκληρωθεί η αντικαθίσταται από ένα περιστατικό τρομερό ενδιαφέρον, θα κάνει τον ποιονδήποτε να αναρωτηθεί: μα καλά, έχουμε με τη «Λεσβία»

Υλικά ενός έρωτα «διαφορετικού»

τη με την ερωτική της συνειδηση για πρώτη φορά με τη Βιβή.

Ημερομηνίες επιπέδου που συντίθενται ή μάλλον συντίθενται η χρήση τους – χωρίς να είναι βέβαια οι μόνες – ώστε να δημιουργείται κάτι σαν κλειστό κύκλωμα, ένα κλειστό σύμπαν θα τολμούσε να πει κανείς, όπου δεν σπάνει κανένας απόπαχος από τον έξω κόσμο. Και όπως ακριβώς η Βιβή και η Μελίνα μοιάζουν να εναρμονίζονται απολύτως με τον εαυτό τους και με τον ευρύτερο

Ένα από τα ζητούμενα του Ραπτόπουλου είναι ότι ο ομόφυλος έρωτας δημιουργείται με τα ίδια ακριβώς υλικά που δημιουργείται και ο ετερόφυλος

κόρο που τους περιβάλλει μόνο μέσα στο υποδομάτιο της πρώτης, το ίδιο ακριβώς και όλα τα άλλα πρόσωπα του μυθιστορήματος – τα ελάχιστα άλλωστε – μοιάζουν να κινούνται χωρίς την παραμικρή συναίσθηση ότι υπάρχει μια πολιτική συνθήκη που τα καθορίζει. Γεγονός που εγγράφεται ως προσόν της «Λεσβίας», αφού αν συμπλέκονταν, για τη Βιβή και τη Μελίνα τουλάχιστον, η πολιτική τους τοποθέτηση με την ερωτική τους επιλογή, θα έμοιαζε ότι γίνεται για να τους απαλλάξει η πρώτη από το σύμπλεγμα αντικοινωνικότητας που θα τους προκαλούσε η δεύτερη – πράγμα που ουδόλως ισχύει.

Αν τελικά ένα από τα ζητούμενα του Ραπτόπουλου είναι ότι ο ομόφυλος έρωτας δημιουργείται με τα ίδια ακριβώς «υλικά» που δημιουργείται και ο ετερόφυλος, την πλήρη επιβεβαίωση δεν τη συναντάμε τόσο στις σελίδες με τον θαυμασμό της Μελίνας για τις ικανότητες της Βιβής, το να μπορεί δηλαδή η τελευταία να σου πει ανά πάσα στιγμή τι διάβασε σε ένα βιβλίο, ποιο τραγούδι πήρε το σφτί της, ποια ταινία είδε ή το

ένα μυθιστόρημα που δεν καλείται πουθενά; Όσο κι αν θα τις χαρακτηρίζε κανείς ως ασήμαντες ανακολουθίες, δεν παύουν μέσα στη δομημένη στήρα συγκροτημένου μυθιστορήματος να έχουν εντελώς παράφορα. Είτε πρόκειται για την πλήρη χειραφετημένη Βιβή, όταν ζητά μια δικαιολογία για την ομοφυλοφιλία της («δεν»), τη χαρακτηρίζει ο Ραπτόπουλος) στον τρόπο που τη μεγάλωσε η μητέρα της, είτε για τη λέξη «πούτσος» που για ψάλλου πάδημα την αναφέρει ο συγγραφέας και αιφνιδώς, σαν να συνέχεται, τον αποκαλεί «πούλι». Αν θα ισχυριζόταν ο Ραπτόπουλος πως αυτό συμβαίνει γιατί το γλωσσικό ιδίωμα του αφηγητή διαφέρει από εκείνο ενός άρρωστου, δεν είναι η μόνη λέξη για την οποία δημιουργείται μια σύγκρουση ως προς το ποιος τη χρησιμοποιεί. Με τη σημαντικότερη όμως επιφώδση να αφορά την ακροτελεύτια πρόταση του βιβλίου «τον άρρωστο να την παρασύρει προς την κατεθύνηση της ζωής», που ακούγεται ως εμπόδιο, ενώ τόσο ωραία θα έδινε το μυθιστόρημα με τη Λεωφόρο Αρσίου και τη Βουλιά που προηγούνται της επίμαχης φράσης.

Βαγγέλης Ραπτόπουλος ΛΕΣΒΙΑ

Εκδ. Κέδρος, 2016, σελ. 216 Τμήτ. 12 ευρώ

Ο Βαγγέλης Ραπτόπουλος είναι 57 ετών. Εμφανίστηκε στα γράμματα μόλις στα 20 του με τα «Κομματόκια» (1979), το πρώτο μέρος μιας τριλογίας που συνεχίστηκε με τα «Διόδια» (1982) και ολοκληρώθηκε με τα «Τσιτζίκια» (1985)

